

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/29/2022
Identifikačné číslo spisu:	2514204677
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2514204677.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ H. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. XX, Q., 2/ O. A., nar. XX.X.XXXX, bytom tamtiež, obaja zastúpení JUDr. Jindřich Stoszek, advokát, so sídlom Černyševského 26, Bratislava, proti žalovanému: Trnavská vodárenská spoločnosť, a.s., IČO: 36 252 484, so sídlom Priemyselná 10, Piešťany, zastúpená Michal Mrva - advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Trenčianska 38, Bratislava, o zaplatenie 13.323,60 Eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 15C/43/2016, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 26. októbra 2021 sp. zn. 11Co/88/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 26. októbra 2021, sp. zn. 11Co/88/2020, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Piešťany (ďalej v texte rozhodnutia aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. augusta 2020, č. k. 15C/43/2016-365, výrokom I. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne sumu 953,35 Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,50 % ročne zo sumy 731,92 Eur za obdobie od 25.10.2013 do zaplatenia a úrokom z omeškania vo výške 8,05 % ročne zo sumy 221,43 Eur za obdobie od 28.9.2014 do zaplatenia, všetko do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku, výrokom II. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 274,82 Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,05 % ročne zo sumy 274,82 Eur za obdobie od 28.9.2014 do zaplatenia, do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku, výrokom III. vo zvyšnej časti žalobu zamietol a výrokom IV. rozhodol, že žalovaný má voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 81,58 %.

1.2. Rozhodnutie súd právne odôvodnil aplikáciou ust. § 100 ods. 1, § 107 ods. 1, 2, § 451 ods. 1, 2, § 456, § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), § 19 ods. 1, 5 a § 20 ods. 4 zák. č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách (ďalej aj „zákon č. 442/2002 Z. z.“), ako aj čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) vecne svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žaloba žalobcov, ktorou sa domáhali zaplatenia sumy 13 323,60 eur s príslušenstvom titulom náhrady za obmedzenie ich vlastníckeho práva, je dôvodná iba čiastočne. Súd mal preukázané, že žalobcovia boli od 13.12.2012 do 31.05.2014 bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX

vedenom Okresným úradom Trnava, katastrálny odbor, okres Trnava, obec U. Z., parcela registra „C“ č. XXXX/X, trvalé trávnaté porasty o výmere 1 683 m² a parcela registra „E“ č. XXXX/X (od 12.12.2012 do 31.05.2014) orná pôda o výmere 3 322 m² (ďalej len „nehnuteľnosti“). Žalovaný je stavebníkom stavby SH, ktorá je umiestnená okrem iného aj na nehnuteľnosti žalobcov. Stavbu povolil OÚŽP Trnava rozhodnutím zo 06.12.2004, rozhodnutím OÚŽP Trnava z 18.08.2010 a z 18.02.2011 bolo žalovanému vydané povolenie na užívanie uvedenej vodnej stavby v skúšobnej prevádzke do 31.12.2010 a 05.12.2012 bolo vydané rozhodnutie na užívanie predmetnej vodnej stavby v skúšobnej prevádzke do 31.12.2014. Žalovaný užíval v predmetnom období tieto nehnuteľnosti bezplatne a bez nájomnej zmluvy, z dočasného povolenia na užívanie uvedenej stavby nie je možné ani vyvodiť existenciu vecného bremena, čím žalovanému vzniká bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcu o sumu, ktorá predstavuje všeobecnú hodnotu obvyklého a primeraného nájomného za tieto pozemky. Žalobcovia v žalobe vychádzali z hodnoty nájomného stanovenej konateľom spoločnosti CASMAR s.r.o. vo výške 6 eur, z takto stanovenej sumy nájomného ale súd nemohol vychádzať vzhľadom na absenciu dôvodov a námietky žalovaného, ktorý takto určenú výšku nájomného spochybnil. Na návrh žalovaného súd nariadil znalecké dokazovanie a zo znaleckého posudku č. 101/2019 O.. D. J. vyplynulo, že žalobcovia boli stavbou „SH“ umiestnenou na ich pozemkoch, obmedzením existenciou ochranného pásma okolo výtláčného kanalizačného potrubia, ktorá je určená na 3,11 m. Obmedzenie využitia pozemkov tvoriacich pôvodnú parcelu KN-C č. XXXX/X tak tvorí plocha 304 m² a obmedzenie využitia pozemkov tvoriacich pôvodnú parcelu KN-E č. XXXX/X tvorí plocha 269 m², celkový nájom za posudzované obdobie za oba pozemky za obdobie 13.12.2010 do 31.05.2014 určil vo výške 1938,80 eur, ktorú výšku vypočítanú znalcom súd považoval za primeranú a proti jeho záverom žiadna zo strán nenamietala. Pokiaľ sa žalovaný bránil tým, že v danom prípade nemôže vzniknúť bezdôvodné obohatenie, ale iba právo na jednorazovú náhradu spojenú s obmedzením vlastníckeho práva podľa § 20 zákona č. 442/2020 Z. z. súd sa s týmto nestotožnil. V konaní bolo preukázané, že na nehnuteľnostiach, ktoré sú vo vlastníctve žalobcov, a ktoré užíva žalovaný, nebola uzatvorená nájomná zmluva ani zmluva o zriadení vecného bremena. Pokiaľ ide o výšku bezdôvodného obohatenia, súd poukázal na judikáтуру týkajúcu sa náhrady bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním zastavaného pozemku na úkor vlastníka pozemku, z ktorej vyplýva, že výpočet výšky bezdôvodného obohatenia sa rovná výške obvyklého nájomného v danom mieste a čase za porovnateľný pozemok (rozsudok NS SR vo veci 4Cdo/52/2009).

1.3. Súd mal preukázané, že v rozhodnom období 13.12.2010 - 31.12.2014 zaberal žalovaný pozemky parc. reg. „C“ č. XXXX/X a v období od 12.12.2012 - 31.12.2014 aj pozemky parc. reg. „E“ č. XXXX/X v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobcov, za sporné obdobie sa s nimi nijako právne nevyrovnal a nie je preto dôvod konštatovať iný záver ako ten, že sa bezdôvodne obohatil na úkor žalobcov. V prípade bezdôvodného obohatenia vzniknutého z protiprávneho stavu nejde o jednorazové právo, ale právo, ktoré vzniká v súvislosti s protiprávnym stavom (okupácia) a ten je pretrvávajúci.

1.4. Žalobcom ako solidárnym veriteľom vznikol voči žalovanému za obdobie od 13.12.2010 do 31.05.2014 (parc. reg. „C“ č. XXXX/X) a obdobie od 12.12.2012 - 31.12.2014 (parc. reg. „E“ č. XXXX/X) nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov žalobcov bez právneho dôvodu v celkovej výške 1376,29 Eur, nakoľko však žalovaný v priebehu konania vzniesol námietku premĺčania, musel sa súd touto zaoberať. Pri práve na vydanie bezdôvodného obohatenia je Občianskym zákonníkom v § 107 stanovená kombinovaná premĺčacia doba, a to subjektívna a objektívna; začiatok plynutia je pri každej z nich upravený odlišne. Začiatok plynutia objektívnej premĺčacej lehoty (ktorá uplynie za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo), nastáva na základe objektívnej skutočnosti bez akejkoľvek závislosti na subjektívnej vedomosti oprávneného o bezdôvodnom obohatení. Pri subjektívnej premĺčacej dobe zákon stanovuje, že právo sa premĺči za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca 1/ sa najneskôr 17.02.2011 dozvedel, že cez jeho pozemky parc. reg. „C“ č. XXXX/X vedie sH., a výzvou zo 17.02.2011, doručenou žalovanému dňa 24.02.2011, vyzval žalovaného na dohodu formou vysporiadania. Dňa 17.02.2011 tak žalobca 1/ vo vzťahu k pozemkom parc. reg. „C“ č. XXXX/X disponoval všetkými skutkovými okolnosťami, z ktorých mohol usúdiť, že žalovaný bez právneho dôvodu užíva jeho pozemok, a tým sa na jeho úkor bezdôvodne obohacuje. Najneskôr 17.02.2011 teda žalobcovi 1/ začala plynúť dvojročná subjektívna premĺčacia doba ohľadne pohľadávky vzniknutej z bezdôvodného

obohatenia za neoprávnené užívanie pozemkov parc. reg. „C“ č. XXXX/X a v prípade nárokov vzniknutých do 26.06.2014 (nakoľko pre tieto plynie premlčacia doba samostatne za každý deň neoprávneného užívania) táto dvojročná subjektívna premlčacia doba uplynula ešte pred uplatnením nároku žalobou dňa 27.06.2014. Nakoľko vlastnícke právo k parc. reg. „E“ č. XXXX/X žalobcovia nadobudli až 12.12.2012, ku dňu podania žaloby, t. j. 27.06.2014, nemohla uplynúť vo vzťahu k bezdôvodnému obohateniu týkajúcemu sa tejto parcely ani len dvojročná subjektívna lehota a logicky ani 3-ročná objektívna. Je potom zrejmé, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z neoprávneného užívania časti parc. reg. „E“ č. XXXX/X za obdobie od 12.12.2012 - 31.05.2014, tak ako vyplýva zo znaleckého dokazovania vo výške 423,84 eur (117,74 eur /01.01.201-31.05.2014/ + 284,60 Eur /01.01.2013-31.12.2013 + 21,50 eur /12.12.2012 - 31.12.2012) sa nemohol premlčať, nakoľko subjektívna ani objektívna doba ku dňu podania žaloby neuplynula. Ako objektívna tak aj subjektívna lehota vo vzťahu k pozemkom parc. reg. č. XXXX/X mohla začať plynúť najskeôr 12.12.2012, preto začiatok ich plynutia nebolo potrebné skúmať podrobnejšie, na výsledok sporu v tejto časti by to nemalo žiadny vplyv. Pre každého aktívne solidárneho veriteľa - žalobcu 1/ a žalobcu 2/ plynie premlčacia doba samostatne. V prípade žalobcu 2/ z vykonaného dokazovania nevyplynuli skutočnosti, z ktorých by bolo možné usudzovať, že subjektívna premlčacia doba žalobcovi 2/ začala plynúť a aj mu uplynula v rámci objektívnej 3-ročnej plynúcej samostatne pre každý deň bezdôvodného obohatenia získaného neoprávneným užívaním pozemku parc. reg. C č. XXXX/X a preto pohľadávka žalobcu 2/ sa premlčala v 3-ročnej objektívnej premlčacej dobe, od kedy k bezdôvodnému obohateniu došlo. Platí potom, že 3-ročná premlčacia doba žalobcovi 2/ uplynula vo vzťahu k bezdôvodnému obohateniu, ku ktorému došlo do 26.06.2011, t. j. viac ako 3 roky pred uplatnením nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia na súde dňa 27.06.2014, keď podmienky na aplikáciu 10-ročnej objektívnej premlčacej doby v danom prípade neboli splnené. Preto súd zaviazal vo výroku I. žalovaného zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne sumu 953,35 eur a vo výroku II. žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 274,82 eur ako nepremľanú časť nároku žalobcu 2/ za obdobie od 27.06.2011 do 26.06.2012. Vo zvyšnej časti uplatnenej istiny súd žalobu ako nedôvodnú zamietol vo vzťahu k nárokom uplatneným žalobcom 1/ do 26.06.2012 a žalobcom 2/ do 26.06.2011 z dôvodu vznesenej námietky premlčania, a vo vzťahu k nárokom za obdobie uplatnené žalobcom 1/ od 27.06.2012 a žalobcom 2/ od 27.06.2011 z dôvodu nepreukázania výšky bezdôvodného obohatenia prevyšujúceho sumu 953,35 eur v prípade oboch žalobcov a sumu 274,82 eur v prípade žalobcu 2/ za obdobie od 27.06.2011 do 26.06.2012, keď znalecké dokazovanie preukázalo, že sumy uplatnené žalobcami za uvedené obdobia boli neprimerané. Súd nevykonával dokazovanie znaleckým posudkom č. 74/2019 vypracovaným O.. M. ako aj výsluchmi znalcov O.. D. J. a O.. M. považujúc takéto dokazovanie za nadbytočné a nehospodárne, pričom žalobca predmetné dôkazné prostriedky navrhoval vykonať predovšetkým na preukázanie skutočností, ktoré sa netýkali predmetu konania (bezdôvodného obohatenia za obdobie do 13.12.2010 - 31.05.2014), ale skutočností týkajúcich sa rozšírenia žaloby, ktorá mu však na pojednávaní dňa 2.07.2020 uznesením súdu nebola pripustená s ohľadom na výsledky doterajšieho dokazovania, ktoré by nebolo možné použiť v konaní o zmenenej žalobe.

1.5. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP vychádzajúc z pomeru úspechu vo veci.

2.1. Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie žalobcovia v celom rozsahu. Namietali nesprávnosť postupu súdu prvej inštancie, ktorý mal pripustiť ich zmenu žalobného petitu a priznať im náhradu za obdobie do roku 2019 v celom rozsahu, ako aj nárok na náhradu trov konania. Súd neakceptoval ich návrh na doplnenie znaleckého posudku súdom pribratého znalca, ani návrh žalobcov na vykonanie dôkazu nimi predloženého znaleckého posudku. Súd tiež pochybil, keď akceptoval námietku premlčania vznesenú žalovaným, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi, a to vzhľadom na okolnosti prípadu, najmä na prieťahy v konaní, ktoré žalobcovia nezavinili, a kvôli ktorým došlo k premlčaniu v dôsledku nepripustenia zmeny petitu, poukázali pritom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 3Cdo/441/2013, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ). Navrhli napadnutý rozsudok zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s tým, aby súd pripustil zmenu petitu žaloby a po doplnenom dokazovaní o nej rozhodol.

2.2. Žalovaný vo vyjadrení k podanému odvolaniu uviedol, že žalobcovia nepreukázali ako a v akom rozsahu sú obmedzení v užívaní nehnuteľností. Poukázal na zásadu *lex specialis derogat legi generali*, pričom zák. č. 442/2020 Z. z. je osobitným zákonom upravujúcim v § 20 ods. 4 primeranú náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľností. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie, v ktorom doplní znalecké dokazovanie a vec posúdi podľa osobitného zákona.

2.3. Žalobcovia sa v odvolacej replike pridržiavali dôvodov podaného odvolania, keď podľa ich názoru súd pochybil iba v rozsahu ohraničujúcim ich nárok, t. j. nepripustil zmenu petitu návrhu žalobcov a prihliadol k námietke premlčania žalovaného. Pokiaľ ide o námietky žalovaného týkajúce sa skutkového stavu veci, využitia a stavu nehnuteľností, odvolatelia poukázali na presvedčivé odôvodnenie súdu prvej inštancie uvedené v napadnutom rozsudku.

2.4. Žalovaný v odvolacej duplike považoval vznesenú námietku premlčania za dôvodnú, právo žalobcov na primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva nespochybnil, avšak uplatnenie nároku na túto náhradu bolo obmedzené lehotami.

2.5. V priebehu odvolacieho konania žalovaný podal vo veci ďalšie vyjadrenie, v ktorom poukazoval na vady v právnych úvahách prvoinštančného súdu a podrobne rozoberal jednotlivé odseky odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, s ktorými vyjadroval nesúhlas. Vytkol prvoinštančnému súdu nesprávne právne posúdenie veci, opätovne poukazujúc na nerešpektovanie vzťahu medzi všeobecnou a osobitnou právnou úpravou, t. j. vzťahu medzi OZ a zákonom č. 442/2002 Z. z., ktorý má na prípad žalobcu aplikačnú prednosť. S tým súvisí aj právo žalobcu uplatniť si náhradu voči prevádzkovateľovi vodnej stavby v prekluzívnych lehotách. Žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť ako nezákonné.

3.1. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 26. októbra 2021, sp. zn. 11Co/88/2020, o odvolaní žalobcov rozhodol tak, že odvolanie žalobcov proti výrokom I. a II. rozsudku súdu prvej inštancie odmietol (výrok I.), napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v jeho zamietajúcom výroku III. a výroku IV. o náhrade trov konania potvrdil (výrok II.) a zároveň rozhodol, že žalovaný má nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok III.).

3.2. Odvolací súd preskúmaval zamietajúci výrok III. v zmysle odvolania žalobcov, pričom zdôraznil, že bol viazaný odvolacími dôvodmi. Žalobcovia v odvolaní argumentovali nesprávnym postupom prvoinštančného súdu - ktorý nepripustil zmenu petitu žaloby ani návrh na vykonanie dôkazu zo znaleckého posudku vypracovaného vo veci 5C/240/2014, hoci by podľa žalobcov mohol slúžiť ako podklad pre rozhodnutie o upravenom petite - a nesprávnym právnym posúdením otázky premlčania ich nároku, keď súd nemal na vznesenú námietku premlčania prihliadnuť pre jej rozpor s dobrými mravmi. Po preskúmaní obsahu podaného odvolania, napadnutého rozsudku i celého spisového materiálu odvolací súd vyhodnotil odvoláciu argumentáciu žalobcov ako nedôvodnú v celom rozsahu. Nevidel žiadny dôvod, pre ktorý by výkon práva žalovaného, ktorý vzniesol námietku premlčania, mal byť považovaný za taký výkon práva, ktorý by bol v rozpore s dobrými mravmi, a to s prihliadnutím na všetky okolnosti daného vzťahu, opierajúc sa pritom o výsledky vykonaného dokazovania. Žalobca nepreukázal žiadne konanie žalovaného v čase vznesenia námietky premlčania, ktoré by vykazovalo znaky priameho úmyslu žalovaného poškodiť žalobcu a ktoré by tak mohli zdôvodniť neakceptovanie vznesenej námietky premlčania súdom v danej veci.

3.3. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v jeho zamietajúcom výroku III., vrátane vecne správneho výroku o náhrade trov konania (výrok IV.) odvolacími dôvodmi osobitne nenapadnutého, v súlade s ust. § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovení § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP a v odvolacom konaní plne úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4.1. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu žalobcovia 1/, 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) podali dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, lebo súd im nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

4.2. Dovolatelia uviedli, že z odôvodnenia rozsudku krajského súdu v bode 10. vyplýva, že v priebehu odvolacieho konania žalovaný podal vo veci ďalšie vyjadrenie, ktoré im nebolo súdom doručené a nemohli sa k nemu vyjadriť ani procesne upraviť svoj postup s prihliadnutím naň. Takýmto postupom

odvolacieho súdu bolo prelomené ich právo konať pred súdom ako účastníkom súdneho konania a uplatňovať svoje procesné oprávnenia (čl. 9 CSP, § 374 CSP).

4.3. Ďalšie pochybenie v odvolacom konaní videli v tom, že o zložení senátu rozhodujúceho vo veci sa dozvedeli až doručením rozsudku odvolacieho súdu, pričom týmto postupom boli ukrátení na svojich právach vzniesť námietku zaujatosti. Pritom ich zastupoval právny zástupca, advokát, s ktorým súd komunikuje priamo elektronicky. Nič teda nebránilo súdu doručiť mu informáciu o zložení odvolacieho senátu, poťažne aj s termínom odvolacieho konania, napríklad spolu s vyjadrením právneho zástupcu žalovaného v odvolacom konaní, ktoré doručené nebolo vôbec. Došlo teda k prelomeniu ich práv zakotvených v ust. § 52 a nasl. CSP. Nestotožnili sa s názorom odvolacieho súdu ohľadne námietky premlčania prizmatom dobrých mravov a argumentáciou súdu, ktorou odobril postup súdu prvej inštancie ohľadne rozšírenia žalobného návrhu žalobcov. Stanovisko odvolacieho súdu je v rozpore so zásadou hospodárnosti.

4.4. Na základe uvedených skutočností dovolateľa navrhli, aby odvolací (správne má byť dovolací) súd napadnuté výroky rozsudku súdu zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

5. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu poukázal na to, že dovolateľmi uplatnený nárok nemá oporu v právnom poriadku SR a argumentácia v tomto smere je účelová a tendenčná, čo sa vzťahuje o.i. aj na argumentáciu k domnelému porušeniu dobrých mravov tým, že bola vznesená námietka premlčania tvrdeného nároku dovolateľa. K procesnej stránke veci, teda či sa dovolateľ mohol k nejakej listine vyjadriť alebo nie, a či mal byť vopred notifikovaný ohľadom zloženia senátu odvolacieho súdu alebo nie a či mohol alebo nemohol v tejto súvislosti realizovať svoje procesné práva sa nevyjadril, keďže sa jedná o skutočnosti súvisiace výlučne s dovolateľom (a jeho právnym zástupcom). Celé napadnuté rozhodnutie, ako aj rozhodnutie prvoinštančného súdu, považoval za nezákonné a uplatnený nárok dovolateľov za špekulatívny a tendenčný. Tou najzásadnejšou vadou v úvahách odvolacieho aj prvoinštančného súdu je nepochopenie vzťahu OZ a zákona č. 442/2002 Z. z. a nárokov, ktoré z týchto predpisov vyplývajú. Žalovaný sa pridŕžoval doterajších vyjadrení a argumentácie a žiadal dovolaním napadnuté rozhodnutie ako celok zrušiť z dôvodu jeho nezákonnosti.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, pričom dospel k záveru, že dovolanie dovolateľov je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) aj dôvodné.

7. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba

rozumieť nesprávny procesný postup súdu, spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch. V zmysle uvedeného ustanovenia jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

12. Právo strán konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných strán je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru odvolacieho súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhá strana konania. Každá strana musí mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkami predloženými súdu na účely ovplyvnenia jeho rozhodnutia a vyjadriť sa k nim. Kontradiktórny spor znamená možnosť strany popierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby boli vypočuté jej argumenty a návrhy (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 31/2016, III. ÚS 32/2015, I. ÚS 276/2016, I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013). Požiadavka kontradiktórnosti konania sa v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva chápe čisto formálne. Z jej hľadiska v podstate nezáleží alebo len málo záleží na skutočnom obsahu a význame informácie alebo argumentov predložených súdu (mutatis mutandis I. ÚS 230/03, II. ÚS 249/2012).

13. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

14. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

15. Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia. K vyjadreniu odvolateľa podľa odseku 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote desať dní od jej doručenia (§ 374 ods. 2 CSP). Podania podľa odsekov 1 a 2 doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom (§ 374 ods. 3 veta prvá CSP).

16. Povinnosťou súdu v kontradiktórnom spore je zabezpečiť formálne podmienky plnohodnotného výkonu základného práva na súdnu ochranu v súlade s predpismi upravujúcimi konanie pred súdom. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotný účastník konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jeho odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jeho strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie.

17. Z obsahu preskúmaného spisu vyplýva, že vyjadrenie žalovaného doručené v priebehu odvolacieho konania žalobcom doručené nebolo. Žalobcovia teda nemali možnosť dozvedieť sa o tomto podaní žalovaného, prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo sa o ňom dozvedeli až z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalobcom došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru a tým k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. f) CSP.

18. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd preto rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

19. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.